

אַלװעלטלעכע דעקלאַראַציע פֿון מענטשנרעכט

גוטגעהיסן און פראַקלאַמירט ווי רעזאָלוציע A 217 (3) פֿון דער אַלגעמיינער פֿארזאַמלונג פֿון די פֿאַראייניקטע פֿעלקער, 10 דעצעמבער, 1948

הקדמה

,היות ווי דער סאַמער גרונט פֿון פֿרהייט, יושר, און שלום אויף דער גאַרער וועלט באַשטייט פֿון אַנערקענען דעם תּוּכִיכֵן כְּכּוּד און די גלייכע און נײַט־איבערטראַגלעכע רעכט פֿון אַלע מיטגלידער פֿון דער מענטשישער משפּחה

אַנגעװאָרפֿן אַ גרויל אויף אַלע מענטשן, און היות ווי די העכסטע האַפֿנונג פֿון די אומות העולם איז אַז די ציט זאָל אַנקומען װען מענטשן זאָלן געניסן פֿון פֿרהייט, אי פֿון רעדן אי פֿון גלויבן, און קיינער זאָל ניט לײַדן פֿון קיין מורא אָדער נויט

,היות ווי געזעץ און יושר מוזן פֿאַרטיידיקן מענטשנרעכט, טאַמער מען װעט זיך אין נויט נעמען רעבעלירן קעגן טיראַניע און באַדריקונג

,היות ווי דערמוטיקן די אַנטװיקלונג פֿון פֿרײַנטלעכע באַציונגען צװישן לענדער איז אַן עיקר,

ער גלויבן אין גרונטלעכע מענטשנרעכט, אין דעם כְּכּוּד און װערט פֿון יעדן מענטש, און אין די גלייכע רעכט פֿון מענער און פֿרויען, און היות ווי זיי האָבן באַשלאָסן דערמוטיקן געזעלשאַפֿטלעכע פראַגרעס און בעסערע לעבנס־שטייגערס

,היות ווי די פֿעלקער מיטגלידער האָבן געטאָן אַ נדר מיטצואַרבעטן מיט די פֿאַראייניקטע פֿעלקער און װײַטער צו דערמוטיקן אַלװעלטלעכע דרך־ארץ און אָפהיטן מענטשנרעכט און גרונטלעכע פֿרהייט

,היות ווי אַלע דאָרפֿן פֿאַרשטיין דײַאָ רעכט און פֿרהייטן כדי דער נדר זאָל מקוים װערן

אַט דערפֿאַר

פראַקלאַמירט די אַלגעמיינע פֿארזאַמלונג

וש און יעדער אינסטאַנץ זאָל האָבן אַלעמאָל אין זײַנען דײַאָ דעקלאַראַציע, און װעט זיך מײַען, דורך לערנען און דערציען, צו דערמוטיקן דאָס אַנערקענען פֿון די רעכט און די פֿרהייטן, און אַז זיי זאָלן אָננעמען מיטלען, סײַ נאַציאָנאַלע סײַ אינטערנאַציאָנאַלע, צו פֿאַרזיכערן דאָס אַלװעלטלעכע אַנערקענען און אָפהיטן, סײַ צװישן די פֿעלקער פֿון מיטגליד־לענדער, סײַ צװישן די מענטשן װאָס אונטער זײַער השפּעה

אַרטיקל 1

יעדער מענטש װערט געבוירן פֿרײַ און גלײַך און כְּכּוּד און רעכט. יעדער װערט באַשאַנקן מיט פֿאַרשטאַנד און געװיסן; יעדער זאָל זיך פֿירן מיט אַ צװיטן אין אַ געמיט פֿון ברודערשאַפֿט

אַרטיקל 2

ער דעקלאַראַציע, ניט געקוקט אויף װאָסער־ניט־איז אונטערשיד, זאָל זײַן פֿאָלק, הױטפֿאַרב, לשון, רעליגיע, פּאָליטישע אָדער אַנדערע געדאַנקען, נאַציאָנאַליטעט, קולטור, פֿאַרמאָג, געבורט, אָדער װאָסער־ניט־איז אַנדערן סטאַסוס

׳ ניט זײַן קיין אונטערשיד צוליב דער פּאָליטישער, געזעציקער, אָדער אינטערנאַציאָנאַלער לאַגע פֿון דעם לאַנד װוּ ער װױנט, זאָל דאָס לאַנד זײַן אומאַפהענגיק, אָפהענגיק, אָדער אונטער װאָסער־ניט־איז באַגרענעצטער סװערעניטעט

אַרטיקל 3

יעדער האָט רעכט אויף לעבן, פֿרהייט, און פּערזענלעכער פֿאַרזיכערונג

אַרטיקל 4

קײַנעם טאַר מען ניט האַלטן אין קנעכטשאַפֿט צי שקלאַפֿערייַ; דאָס שקלאַפֿערייַ און דער שקלאַפֿן־האַנדל זאָלן זײַן שטרענג פֿאַרבאָטן אין אַלע פֿאַרמען

אַרטיקל 5

קײַנעם טאַר מען ניט פּיניקן אָדער אויסשטעלן אויף אַ שטראַף װאָס זאָל זײַן אוממענטשלעך, אַחזוריותדיק, אָדער דעגראַדירנדיק

אַרטיקל 6

יעדער האָט אומעטום דאָס רעכט אויף דעם, מען זאָל אים אַנערקענען ווי אַ מענטש לויטן געזעץ

אַרטיקל 7

יעזעץ, און עס קומט אַלע, אַן אונטערשיד, גלייכע שוץ לויטן געזעץ. אַלע זײַנען באַרעכטיקט אויף אַ גלײַכער שוץ קעגן װאָסער־ניט־איז דיסקרימינאַציע װאָס זאָל ברעכן דײַאָ דעקלאַראַציע און קעגן אױפֿריצונג אויף אַזאַ דיסקרימינאַציע

אַרטיקל 8

יעדער האָט דאָס רעכט אויף צו װענדן זיך צו די געהעריקע נאַציאָנאַלע געריכטן צוליב װאָסער־ניט־איז אַקטן װאָס האָבן אים אָפּגעזאַגט די גרונטלעכע רעכט װאָס זײַנען אים באַװיליקט לויט דער קאָנסטיטוציע צי געזעץ

אַרטיקל 9

קײַנעם טאַר מען ניט אַרביטראַריש אַרעסטירן, האַלטן אין געפֿענגעניש, אָדער פֿאַרשיקן פֿון זײַן לאַנד

אַרטיקל 10

יװשרדיקן, עפֿענטלעכן פֿאַרהער פֿון אַן אומאַפהענגיקן, אומפּאַרטיישן געריכט בים גערעכנט װערן זײַנע רעכט און פֿאַראַנטװאָרטלעכקייטן, און װען מען באַטראַכט װאָסער־ניט־איז קרימינעלע באַשולדיקונג װאָס װערט אים פֿאַרװאָרפֿן

אַרטיקל 11

אַשולדיקט אין אַ פֿאַרברעכן האָט אַ רעכט אויף דעם װאָס מען זאָל אים דן זײַן לכּף זכות ביז מען װעט אים געפֿינען שולדיק לויטן געזעץ אין אַן עפֿענטלעכן פּראָצעס אויף װעלכן ער האָט אַלע מיטיקע גאַראַנטיעס אויף זײַן פֿאַרטיידיקונג

ו גערעכנט פֿאַר קיין נאַציאָנאַלן צי אינטערנאַציאָנאַלן איבערשפרײַז ווען מ'איז עס באַגאַנגען. מען טאָר אויך ניט אַרױפֿלייגן קיין גרעסערע שטראַף אידער די, װאָס איז געװען גילטיק צו דער ציט װען מע איז באַגאַנגען דעם איבערשפרײַז

אַרטיקל 12

.קינעם טאָר מען ניט שטערן די פּריוואַטקײַט, די משפּחה, די הײם, אָדער די קאַרעספּאַנדענץ. קינעמס כּבֿוד צי שם טאָר מען ניט אַטאַקירן. יעדער האָט אַ רעכט אויף דער שוץ פֿון געזעץ קעגן אַזעלכע שטערענישן אָדער אַטאַקעס

אַרטיקל 13

.יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿרהײַט פֿון באַװעגונג און װױנאַרט צװײשן די גרענעצן פֿון יעדער מלוכה

.יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿאַרלאָזן װאָסער־ניט־איז לאַנד, אַרבינגערעכנט זײַן אײגן לאַנד, און זיך צוריקקערן אין זײַן אײגן לאַנד

אַרטיקל 14

.יעדער האָט אַ רעכט אויף בעטן און זיך אויסניצן מיט אַזײל פֿון פֿאַרפֿאַלגונג אין אויסלאַנד

.דאָס דאָזיקע רעכט איז ניט גילטיק אין פֿאַל פֿון פּראָקורירונגען װאָס קומען לעגיסים אַרויס פֿון ניט־פּאַליטישע פֿאַרברעכנס, אָדער פֿון אַקטן װאָס זײַנען אַקעגן די צילן און פּרינציפּן פֿון די פֿאַראײניקטע פֿעלקער

אַרטיקל 15

.יעדער האָט אַ רעכט אויף אַ נאַציאָנאַליטעט

.מען טאָר ניט צונעמען בײַ קײנעם זײַן נאַציאָנאַליטעט אָדער אַפּזאָגן דאָס רעכט איבערצובײַטן זײַן נאַציאָנאַליטעט

אַרטיקל 16

ציאָנאַליטעט, אָדער רעליגיע, האָבן אַ רעכט אויף מאַך־און־װײַב לעבן און אויפֿהאַדעװען אַ משפּחה. זי זײַנען באַרעכטיקט אויף גלייכע רעכט בנוגע מאַך־און־װײַב־לעבן, בשעת זי זײַנען מאַן און װײַב, און בײַם צעשײדן זיך פֿון דער זװעגשאַפֿט

.בלױז מיט דער פֿרײַער און פֿולער הסכמה פֿון חתן און כלה קען מען אַרײַן אין זװעגשאַפֿט

.די משפּחה איז דאָס נאָטירקלעכע און גרונטלעכע אײנס פֿון דער געזעלשאַפֿט און איז באַרעכטיקט אויף שוץ דורך דער געזעלשאַפֿט און דורך דער מלוכה

אַרטיקל 17

.יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿאַרמאָגן האָב־און־גוטס, אי אַליינס אי אין שותפֿות מיט אַנדערע

.פֿון קײנעם טאָר מען ניט אַרביטראַריש אַװעקנעמען זײַן האָב־און־גוטס

אַרטיקל 18

.ױך אַרײַן די פֿרהײַט אויף איבערבײַטן רעליגיע און גלױבן און די פֿרהײַט, אָדער אַליין אָדער בשותפֿות מיט אַנדערע, אָדער עפֿענטלעך אָדער ביחידות, אַרױסװײַזן די רעליגיע אָדער גלױבן דורך לערנען, פּראָקטיק, תפילה, און אַפּריכטונגען

אַרטיקל 19

.פֿרהײַט פֿון מיינונג און זיך אויסדריקן. דאָס רעכט נעמט אַרײַן פֿרהײַט צו האָבן מיינונגען אָן שטערונגען און צו זוכן, באַקומען, און איבערגעבן אינפֿאַרמאַציע און געדאַנקען דורך װאָסער־ניט־איז מעדיום, ניט געקוקט אויף לאַנדגרענעצן

אַרטיקל 20

.יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿרהײַט פֿון פֿרידלעכער פֿאַרזאַמלונג און פֿאַראײניקונג

.קינעם טאָר מען ניט צווינגן צו װערן אַ מיטגליד פֿון װאָסער־ניט־איז פֿאַרבאַנד

אַרטיקל 21

.יעדער האָט אַ רעכט אויף אַנטײל נעמען אין דער רעגירונג פֿון זײַן לאַנד, אָדער דירעקט אָדער דורך פֿרי אויסגעקליבענע רעפרעזענטאַנטן

.יעדער האָט אַ רעכט אויף גלייכן צוטריט צו די אײַנאַרדנונגען און אינסטאַנצן פֿון זײַן לאַנד

.װילן זאָל זײַן אויסגעדריקט דורך פּעריאָדישע און אמתדיקע װאַלן אין װעלכע עס זאָל זײַן אָן אױװערסאַלע שטימערעט, און װעלכע דאָרפֿן געהאַלטן װערן דורך געהיימישן שטימען אָדער גלײכװערטיקע פּראָצעדורן פֿון פֿרײַער אַפּשטימונג

אַרטיקל 22

נאַציאָנאַלער באַמיונג און אינטערנאַציאָנאַלער מיטאַרבעט, און לױט דער אַרגאַניזירונג און די רעסורסן פֿון יעדער מלוכה, די רעכט, אי עקאָנאָמישע, אי געזעלשאַפֿטלעכע, אי קולטורעלע, װאָס זײַנען מיטיק פֿאַר זײַן כּבֿוד װעגן און פֿאַר דער. פֿרײַער האָט אַ רעכט אויף גלייכן צוטריט צו די אײַנאַרדנונגען און אינסטאַנצן פֿון זײַן פּערזענלעכקײַט

אַרטיקל 23

.יעדער האָט אַ רעכט אויף אַרבעט, אויפֿן פֿרעגן אויסקלייב פֿון באַשעפֿטיקונג, אויף יושרדיקע און גינציקע אַרבעט־באַדינונגען, און אויף שוץ קעגן אַרבעטלאָזיקייט

.יעדער, אָן קיין שום דיסקרימינאַציע, האָט אַ רעכט אויף גלייכן געצאָלט פֿאַר גלייכער אַרבעט

״בעט האָט אַ רעכט אויף יושרדיקן און גינציקן געצאָלט װאָס זאָל פֿאַרזיכערן אים און זײַן משפּחה אָן עקזיסטענץ װאָס פּאַסט צום מענטשלעכן כּבֿוד, מיט אַ צוגאַב, אויב מיטיק, פֿון אַנדערע מיטלען פֿון געזעלשאַפֿטלעכער פֿאַרזיכערונג

.יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿאַרמירן און װערן אַ מיטגליד פֿון פּראָפֿאַראַינען כּדי צו פֿאַרטיידיקן זײַנע אינטערעסן

אַרטיקל 24

יעדער האָט אַ רעכט אויף רו און אויף פֿרייצט, אַרײַנגערעכנט דאָס רעכט אויף אַ געהעריקער באַגרענעצונג פֿון אַרבעטס־שעהען און פּעריאָדישע באַצאלטע װאָקאַציעס.

אַרטיקל 25

גונגנדיק אויפֿן געזונט און װילן פֿון זיך און פֿון דער משפּחה, אײַנשליסנדיק עסנוואָרג, קליידער, באַהיזונג, מעדיצינישע פֿאַרזאָרג, און מיטיקע סאַציאַלע פֿאַרזאָרג, און אַ רעכט אויף זיכערקײט אין פֿאַל פֿון אַרבעטלאָזיקײט, קראַנקײט, פֿאַרקריפּלונג, אַלמנהשאַפֿט, טיפֿן עלטער, אָדער פֿעלן פֿון פרנסה אין אומשטאַנדן װאָס זײַנען אויסער זײַן קאָנטראָל.

מאַמעס און קינדער זײַנען באַרעכטיקט אויף באַזונדערן אָפּהיט און הילף. אַלע קינדער, צי די מאַמע האָט חתונה געהאַט צי ניט, זאָלן געניסן פֿון דער זעלביקער געזעלשאַפֿטלעכער באַשיצונג.

אַרטיקל 26

! און פֿונדאַמענטאַלע סטאַדיעס. עלעמענטאַרע דערציונג זאָל זײַן אַבליגאַטאָריש. טעכנישע און פֿאַכמעגנערישע דערציונג זאָלן ברייט צוגעשטעלט װערן, און העכערע בילדונג דאָרף זײַן צוטריטלעך צו אַלעמען לויטן אָקאָדעמישן װערט.

נטלעכע פֿרײַהיטן. די דערציונג זאָל דערמוטיקן פֿאַרשטאַנד, טאַלעראַנץ, און פֿרינדשאַפֿט צווישן אַלע פֿעלקער, ראַסן און רעליגיעזער גרופּעס, און זאָל אונטערשטיצן די אָקטיוויטעטן פֿון די פֿאַראייניקטע פֿעלקער אויף אויסצוהאַלטן שלום.

די עלטערן האָבן אַ רעכט אויף אויסקליבן אין פֿאַרויס װאָס פֿאַר אַ דערציונג זייערע קינדער זאָלן באַקומען.

אַרטיקל 27

יעדער האָט אַ רעכט באַטייליקן זיך אויף אַ פֿרייען אויפֿן אין דעם קולטורעלן לעבן פֿון דער קהילה, הנאה האָבן פֿון קונץ, און האָבן אַ חלק אין וויסנשאַפֿטלעכע אַװאַנסירונגען און אירע בענעפֿיטן.

יעדער האָט אַ רעכט אויף דער באַשיצונג פֿון זײַנע מאָראַלישע און פֿינאַנציעלע אינטערעסן װאָס קומען אַרויס פֿון זײַן וויסנשאַפֿטלעכער, ליטעראַרישער, אָדער קינצלעכער פּראָדוקציע.

אַרטיקל 28

יעדער האָט אַ רעכט אויף אַ געזעלשאַפֿטלעכער און אינטערנאַציאָנאַלער אָרדנונג מיט װעלכער די רעכט און פֿרײַהיטן פֿאַרציכנט אין אַט דער דעקלאַראַציע זאָלן האָבן אַ פֿולשטענדיקן קיום.

אַרטיקל 29

יעדער האָט חובֿות צו דער געזעלשאַפֿט װאָס נאָר אין איר קען זיך פֿרײַ און פֿולשטענדיק אָנטװיקלען זײַן פּערזענלעכקייט.

דערע מענטשן זאָלן אויך באַקומען פּאַסיקע רעספּעקט און כּאָד, און צוליב די יושרדיקע פֿאָדערונגען פֿון מאָראַלישקייט, פֿון עפֿענטלעכער אָרדנונג, און פֿון אַלגעמיינעם װילן װאָס זײַנען גילטיק אין אַ דעמאָקראַטישער געזעלשאַפֿט.

אין קיין שום פֿאַל טאָר מען זיך ניט אויסניצן מיט דיַאָ רעכט און פֿרײַהיטן אין קעגנשטעל צו די צילן און פּרינציפּן פֿון די פֿאַראייניקטע פֿעלקער.

אַרטיקל 30

צי מענטש האָט אַ רעכט אויף פֿאַרנעמען זיך מיט װאָסער־ניט־איז אָקטיוויטעט, אָדער אויספֿירן װאָסער־ניט־איז אָקט, װאָס איז געצילט אויף דער צעשטערונג פֿון װעלכן־ניט־איז פֿון די רעכט און פֿרײַהיטן װאָס זײַנען פֿאַרציכנט דאָ אויבן.

איבערגעזעצט: רפאל פינקל, שלום בערגער, 1998